



ONDERZOEK BACKWARD DESIGN IN MUZISCHE VORMING

LEESWIJZER



Leeswijzer
Koen Crul MKE2 — studentnummer 4331346

Beste lezer,

In dit document wil ik een overzicht geven van **het onderzoeksproces** en **de voorlopige resultaten** van dit onderzoek. Deze tekst helpt je om de stappen in mijn onderzoek en de verschillende keuzes die ik heb gemaakt te kunnen volgen.

Introductie

Dit onderzoek behandelt een thema dat me als lerarenopleider en trainer in Vlaanderen al langer bezighoudt. Ik ben op zoek naar een manier om leerkrachten zelf muzische activiteiten te laten ontwerpen. Een tijd geleden ben ik op *backward design* als ontwerpstrategie gestoten. Intuïtief zag ik hier heel wat mogelijkheden voor leerkrachten basisonderwijs die geen vakdocent zijn.

Vandaar de onderzoeksvraag:

Hoe kan backward design leerkrachten basisonderwijs ondersteunen in het ontwerpen van muzische activiteiten?

Backward design is een ontwerpstrategie waarbij de ontwerper drie stappen zet

- nagaan wat de leerdoelen (leernoden) zijn;
- onderzoeken hoe leerlingen kunnen aantonen dat ze met die doelen aan de slag zijn gegaan (assessment);
- nadenken welke ondersteuning de leerlingen nodig hebben om dit te realiseren (leerproces) (Wiggins & McTighe, 2005).

Met *muzische activiteiten* doel ik op de lessen die leerkrachten geven in het lager onderwijs in Vlaanderen (in Nederland groep 3 tot 8) in drama, dans, muziek en beeld. Deze lessen sluiten aan bij de leerplannen van de onderwijsnetten (en dus ook bij de eindtermen muzische vorming van de Vlaamse overheid). Gemiddeld geven de leerkrachten drie keer 50 minuten muzische vorming per week. In de lerarenopleiding zouden ze normaal gezien de nodige bagage moeten krijgen om deze lessen te verzorgen. In het onderzoek zet ik drie grote fasen gebaseerd op de deelvragen:



Figuur 1 — overzicht onderzoeksfasen

Fase 1 beschouw ik als een vooronderzoek waarbij ik naga welke drempels leerkrachten ervaren bij het ontwerpen van muzische activiteiten. Hierbij stootte ik op de term *handelingsverlegenheid*, het gevoel van onzekerheid bij leerkrachten om dergelijke activiteiten te ontwerpen. Op basis van interviews, deskonderzoek en de eerste focusgroep heb ik een eerste tussenconclusie geformuleerd.

Fase 2 gaat over backward design als ontwerpstrategie. Het boek van Wiggins & McTighe, *understanding by design* legt hiervoor de basis. In mijn logboek kun je de literatuurlijst vinden en de diverse bronnen

die ik heb doorgenomen. Hierbij heb ik de oefening gemaakt wat dit voor muzische vorming kan betekenen. De tweede tussenconclusie is een samenvatting van deze fase van het onderzoek.

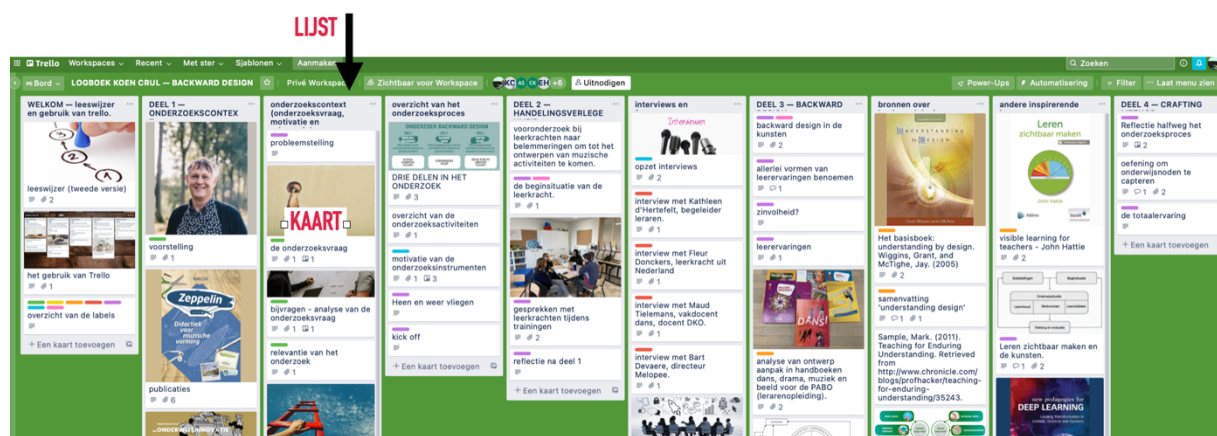
De laatste fase is een praktijkgedeelte waarin ik een ontwerp gemaakt heb als ondersteuning om met kleine groepen leerkrachten te gaan ontwerpen. Via een crafting method, een eigen manier om data te verzamelen, heb ik een aantal besluiten kunnen vastleggen. De onderbouwing hiervan vind je in het logboek. De resultaten hiervan vind je in de derde tussenconclusie.

De drie tussenconclusies leiden tot een eindconclusie die later in een communicatie worden gegoten.

Het logboek via Trello

Na dit algemeen overzicht zoom ik graag in op de verschillende onderdelen en neem ik je mee hoe ik het hele proces heb gedocumenteerd in mijn Trello-logboek. Je kunt gratis een trello-account aanmaken. Via deze link kom je op het bord:

<https://trello.com/invite/b/vFcXRR/480ac54b6fdbad1adca4bb3cbbaffa43/logboek-koen-crul-backward-design>



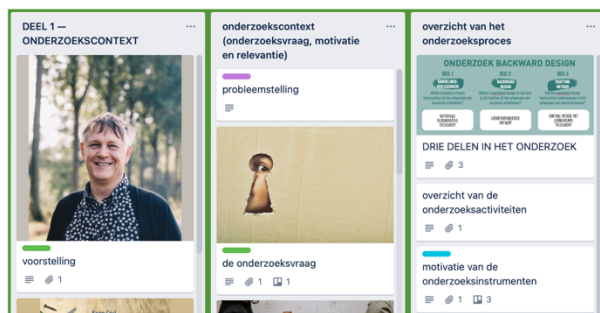
Figuur 2 — overzicht TRELLO-logboek

Trello is een digitale tool waarin ik mijn onderzoek gestructureerd heb in vijf delen. Deel 2 tot 4 komen overeen met de drie fasen van het onderzoek.

- Deel 1: onderzoekscontext
- Deel 2: handelingsverlegenheid
- Deel 3: backward design
- Deel 4: crafting methode
- Deel 5: onderzoeksondersteuning

Het logboek bestaat uit **lijsten**, de verticale kolommen op Trello. Elke lijst heeft naam, die vind je bovenaan. Om de lijsten niet te lang te maken zijn er meerdere lijsten bij een deel. In elke lijst vind je verschillende **kaarten**. Op elke kaart staat een titel die verwijst naar de inhoud en een label dat verwijst naar de soort inhoud; een reflectie, een artikel of een onderzoeksinstrument. In de eerste lijst vind je de legende die ik gehanteerd heb. Je kunt klikken op de kaart en dan komt de inhoud tevoorschijn, pdf's openen zich. Als lezer heb je alle rechten in dit logboek.

Deel 1 — onderzoekscontext



Figuur 3 — onderzoekscontext

onderzoek door vanuit diverse perspectieven te kijken en door kritische reflecties. De motivatie en relevantie zijn twee belangrijke items waar ik graag bij wililstaan tijdens dit onderzoek omdat het voor mij de motor is die het onderzoeksproces levend houdt. Je vindt ook reflecties hierover.

Daarnaast vind je een overzicht van het onderzoeksproces met de planning van het onderzoek. Ook de keuze van de onderzoeksinstrumenten vind je hier terug.

Deel 2 — handelingsverlegenheid



Figuur 4 — handelingsverlegenheid

In dit deel van het onderzoek pols ik in interviews hoe leerkrachten kijken naar ontwerpen. Ik had hierover verschillende gesprekken met leerkrachten.

Ik heb het aantal interviews bewust beperkt in het vooronderzoek en het thema op de eerste focusgroep getoetst. Tijdens trainingen die ik begeleid had ik het er regelmatig over met leerkrachten. Daarnaast heb ik het rapport van de onderwijsinspectie erop nageslagen en heb ik de bevindingen van dit deel van het onderzoek teruggekoppeld aan leerkrachten en experts.

Ik heb de interviews getranscribeerd en voorzien van codes. Deze codes heb ik aan elkaar gekoppeld en samengebracht. Op die manier kreeg ik zicht op de manier waarop leerkrachten tegen ontwerpen aankijken. Daarna heb ik de term handelingsverlegenheid verder opgezocht en me verdiept in de manier waarop men hiermee omgaat.

Deel 3 — backward design

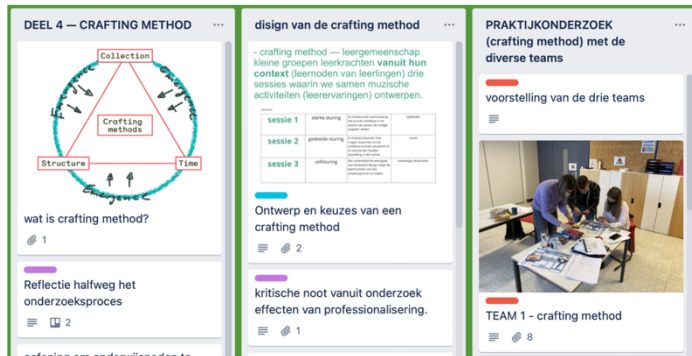


Figuur 5 — backward design

Dit deel van het onderzoek is vooral gebaseerd op literatuurstudie. De basis van backward design ligt bij Wiggins en McTighe, *understanding by design*. Deze bron heb ik uitgebreid en systematisch aangepakt omdat ik deze ontwerpmethodiek wil inzetten en dus grondig wil beheersen.

Op basis van de bronnen en gesprekken met leerkrachten en kunstvakdocenten heb ik mijn bevindingen samengevat in de tussenconclusies.

Deel 4 — crafting method

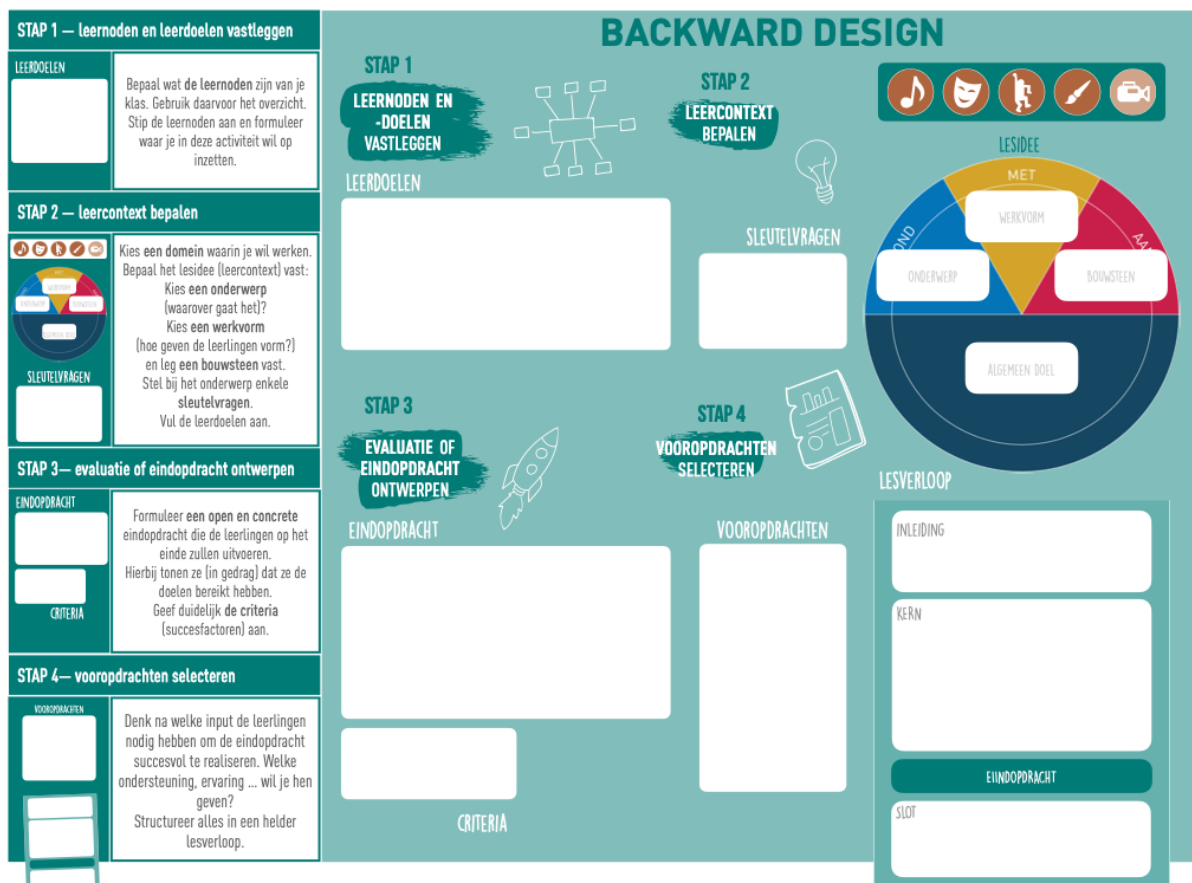


Figuur 6 — crafting method

De kern van mijn onderzoek voer ik via een crafting method. De keuze om tot deze methode te komen, vond ik in een workshop met Falk Hübner. Ik had in de researchdays de kans om feedback te vragen op de aanpak die ik heb opgesteld. Een crafting method opstellen geeft me ook de kans om een eigen systeem te ontwerpen om data te genereren.

De uitvoering van het onderzoek gebeurde in kleine leergemeenschappen die elk drie keer zijn samengekomen. Niettegenstaande de covid-periode ben ik hoofdzakelijk fysiek aan de slag kunnen gaan met de leerkrachten. Ik had drie onderzoeksgroepen waarmee ik telkens een ontwerp heb gemaakt op een placemat. De eerste keer nam ik de leiding, de tweede keer was gedeeld leiderschap en de derde keer werkten de leerkrachten zelfstandig. Via reflectiegesprekken voor en na elke sessie en een evaluatie na de drie bijeenkomsten kon ik data verzamelen. Die heb ik gecodeerd en geanalyseerd. Dit leidde tot een aantal conclusies.

De uitvoering van het onderzoek



Figuur 7 — placemat backward design

Deel 5 — onderzoeksondersteuning

Het onderzoek kreeg ondersteuning door verschillende initiatieven:



Figuur 8 — onderzoeksondersteuning

- **Werkmomenten** op FHK waarbij we met de docenten Carry Van Bockhoven en Emily Huurdeman aan de slag gingen om onderzoeksvaardigheden in de vingers te krijgen, bij elk van die werkmomenten vind je een korte reflectie.
- De **peerfeedback** van collega-studenten, zowel tijdens de bijeenkomsten als tussendoor. Het is boeiend om elkaars werk te zien en de

evolutie ervan mee te maken.

- De **research days** op zaterdagen waarbij we onderzoeksresultaten en -processen van afgestudeerden konden beluisteren, de expert-talks waarbij we met experts uit het kunsteducatieve werkveld van gedachten konden wisselen over het onderzoek en de gesprekken tussen studenten van diverse opleidingen.
- De externe begeleider Mijn **externe begeleider** is prof. em. Roger Standaert, jarenlang docent vergelijkende onderwijswetenschappen aan KULeuven. Hij was bereid om mijn onderzoek te begeleiden. Zijn bijdrage in het boek ‘mogen we nog verwonderd zijn?’ (Schmidt, 2021) was een aanleiding om de vraag te stellen.
- Naast de externe is er ook **interne begeleiding** van Mirjam Van Tilburg. Tijdens de gesprekken konden we sparren over mijn onderzoek. Deze gesprekken waren erg zinvol omdat de docent duidelijk de doelen van de opleiding meeneemt in het gesprek.